

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

De emptione anticipata, paragr. 7.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

tur. Ratio, cur hic contractus (qui ideo cipienti prædium periret, si periret, non appellatur (*agodere*) quia alter re alterius gaudet, sine translatione dominij in accipientem, unde danti fundus periret, si periret.) Ratio, inquam, cur videatur injustus, est, quia pecunia est infuctifera, prædium ex se fructiferum, ergo qui gaudet prædio, fruitur insuper & fructibus, quibus non gaudet, qui solam habet pecuniam, quæ ex se steriles est: si Antonius tibi daret fruendam domum locabilem, tu vero illi prædium æqualium fructuum, non esset dubium de Iustitia: fructus enim compensarentur cum fructibus: nunc vero, cum quod tu accipis sit fructiferum, quod vero tradis, fructus non afferat, clara videtur iniquitia.

17. Nihilominus inde puto posse te excusari ab usura, quia fructus illos accipis, ratione lucri cessantis: nam illos aureos mille tu poteras negotijs exponere, atque adeo illis aliquid modo magnum, modo parvum lucrari: Potes igitur in ejus compensationem accipere fructus prædij, lucro illi incerto ad prudentis arbitrium æquales: nisi ex hoc capite justifices hunc contractū, prædicto modo explicatum, fur eris, vel usurarius: non enim video, qua alia ratione (quidquid alij dicant) defendi ab iniquitate possis.

t. A7or. 3.p. li. 9. c. 20. lege etiam Bonac. d. 3. ac contract. q. 2. p. 7. §. 1. n. 7. Filline. t. 36. c. 5. nn. 90. u. Delug. t. 2. de just. d. 25. sec. 8. n. 136.

18. Dixi (prædicto modo explicatum) nam si Antonius à te illa pecunia prædium emat, cum pacto, ut retrouvendere illud tibi teneatur, quando tu reddes pecuniam (quomodo ipsi ac-

tibi) justus, sed alius à prædicto erit, de quo & de ejus conditionibus inferius dicam & pluribus.

§. VII.

De emptione anticipata.

VT certum præmitto, minoris rem emere non posse a, ex eo capite, quod anticipato rem emis, nunc dans pretium, vel partem pretij, recepturus postea rem ipsam emptam. Ratio est, quia justum pretium rerum est illud, quo res valent tempore traditionis, ut supra b in simili dictum est. Est item hæc species tacitæ usuræ; si enim nunc das centum pro equo, tibi consignando hinc ad annum, quando valebit centum & decem, est perinde, ac si nunc dares centum, recepturus post annum centum & decem; quæ est clara usura.

a Mol. t. 2. d. 358. Lef. l. 2. c. 27. d. 7.
b supra, ubi de venditione frumenti ad pretium Mon.

Dixi (per se) nam si interveniat lucrum cessans, damnum emergens, periculum non habendi rem emptam, vel non habendi sinceram, vel quid simile, servatis, quæ in simili superius c diximus, poterit aliquid proportionatum ultra accipi.

c sup. num.

2. Dubium ergo est, quo modo, abstrahendo à lucro cessante, damno emergente, & dictis periculis, constitutum sit justum pretium in mercibus, quæ anticipato emuntur. Respondeo tribus modis. Primo, ut nunc determi-

determinetur certum illud pretium, quo probabile creditur, esse res tempore consignationis valitura, & in hoc casu, etiam si consignationis tempore multo pluris valeat, vel multo minoris, in pretio illo determinato omnino pretij haberri non potest, poterit etiam constitui certum pretium, prudentis arbitrio, & non ad meram vendentis voluntatem: nam simili modo erit par periculū, & veluti ludus fortunæ.

d. Mol. d. 35. c. citas ex Silvestr. Salas dub. 59. aliquique: quibus adde Barth. à S. Fausto speculo d. 6. qu. 41.

3. Secundò potest rejici constitutio pretij ad tempus, quo merx est consignanda: potest enim fieri conventio, ut pretium illud detur, quod curret frequentius eo tempore, quo consignabitur, vel si ea frequenter ejusdem pretij tunc non fuerit, ut detur pretium mesium, ut in simili paulo superius est dictum e.

4. Tertio potest conveniri, ut illud pretium detur, quod Magistratus, tempore consignationis, vel paulo post taxabit, quando id solet à Magistratu in aliquibus loci fieri, ut in Sicilia fieri, mox à num. 9. dicemus. Et sanè hæc determinatio cum fiat ab expertis, & ab ijs, quibus bono Reip. providere incumbit, justa esse, nisi luce clarius contrarium constet, semper est præsumenda.

e sup. num. 12.

Iuxta prædicta debet intelligi, quod his verbis docet Caramuel f: hic con-

, tractus emptorius licitus est: do tibi mille aureos solvendos, messis tem- pore, in tritico: vel, primò, tali pre- tio: vel, secundò, pretio currenti moris, tunc: vel, tertid, pretio currenti mo- do. Hæc ille. Sanè, in primò debet ser- vari, quod modo dixi nu. 2. in secundò, quod dixi num. 3. & 4. & in tertid debet adesse lucrum cessans, vel damnum emergens; secus, est usura, si ex hoc capite anticipate emptionis, minori pre- tio triticum emas, ut dixi nu. 1.

f. Caram. l. 2. theol. moral. d. 14. num. 745.

5. Quid, si contractus non sit em- ptorius, sed merum mutuum, licitusne erit? id enim hac occasione scire, opere pretium est. Mutuum autem foret, si his duobus modis iniretur contractus: *Do tibi mutuo centum, solvendos tempore messis in pecunia, vel si maria, in tritico, justo aliquo pretio, ex dictis num. 2. 3. & 4.* Vel, *do tibi centum mutuos, solvendos tempore messis, omnino in tritico, pretio aliquo justo, ex ibidem dictis.*

Respondeo primo, priorem contra- ctum absolute esse licitum. Mutuatario enim fit duplex favor, & conceditur pecunia fruenda usque ad tempus messis, & eo tempore statim inveniet emptorem sui frumenti ipsum mutuandum. Respondeo rursus, posteriorem con- tractum esse etiam absolute licitum: quia si mutuatarius habet gravamen dandi frumentum omnino, mutuans subit gravamen non valendi petere suam pecuniam, usque ad messis tempus, quod esse pretio estimabile, dicetur inferius. Adde, tum periculum, tum difficultatem exigendi, & similia dicta

dicta §. 6. num. 3. quæ sunt gravamis hinc ad sex menses, quando consignabuntur, emi nunc possint minoris.

Quidam vendidit suas merces, dilata solutione, hoc inito pacto: Dicitur has merces nunc hyeme, sed sol-

vendas pretio currenti tempore aestatis, si tunc pluris valebunt, quam nunc; nam si valebunt minoris; solvere debebis pretio nunc currenti. Quis autem iniustiti-

am hujus pacti non videt, cum in illo venditoris & emptoris non sit equa conditio?

Lanæ, & similia anticipatè empta.

6. Ex dictis solues quæstionem vulgarem de lanis in Hispania, de frumento, vino, caseo, leguminibus, serico, frondibus arboris mori, ad alendos bombices necessarijs, & alijs similibus in Sicilia: & denique de alijs mercibus in locis alijs. Alicubi enim est consuetudo, ut hæc anticipato emantur, multo minori pretio, quam valeant tempore traditionis. v. g. frumenti mensura, valet mense Augusti quatuor aureis, & tamen emitur aliquando, antea, v. g. mense ejusdem anni Ianuarij, tribus vel duobus aureis. Pari modo, quando post sex menses v. g. in Hispaniam advenient onerariæ lanis plene, valebunt ex in portu quatuor, nunc tamen emuntur tribus aut duabus aureis &c. Quaritur ergo, an hæc emptio ut injusta reprobanda, an approbanda sit, ut justa? statuamus de lanis, mox de cæteris.

Aliqui approbant h, aliqui reprobant i, utrique probabiliter. Reprobant enim hi, quia in emptionibus hujus generis non agnoscunt titulum, quo lanæ illæ, quæ erunt magni valo-

ris hinc ad sex menses, quando consignabuntur, emi nunc possint minoris. Approbat illi, quia inveniunt justum titulum.

h. Mol. t. 2. d. 360. Less. l. c. d. 7. n. 61. Fag. l. 5. de contr. c. 33. Sanch. mox citand. alijque. i Navarr. Med. alijq; apud citat. alijque apud Sanch. l. 1. conf. c. 2. dis. 15. C. 16.

Sed amabo te, quis nam hic tandem est? respondent primò, quia si non emerentur tunc anticipato hæc lanæ, venditores non venderent easdem hinc ad sex menses pluris, quam nunc: si enim nihil, vel parum ex dictis mercibus antea fuisset venditum, certè postea tempore traditionis, tanta esset copia lanarum vendendarum, ut decresceret pretium. Si ergo tunc paruo valituræ sint merces, iniquum nunc non erit eodem paruo pretio emere; hæc ratio mihi nequaquam sedet, quia res non valet, quanti æstimaretur, sed quanti de facto absolute æstimatur; & certè omnes supponimus de facto, postea rem pluris æstimandam, & pluris valitiram, ut modo in propositione quæstionis dictum est.

Secundò ergo respondent, quia venditores nunc passim eas offerunt vendendas, ut sic habeant nunc pretium, vel partem eius ad sua debita solvenda; atque ad emendas parandasque resibi necessarias;

7. Hæc ratio, si bene explicetur, mihi arridebit non parum: etenim propter commoda, quæ ex his dilatis consignationibus venditori proveniunt, libenter vendunt homines, quamcum consignatione necessariò præsentis; unde multiplicantur venditores, &

R. ff.

mercis

mercis valor consequenter diminuitur. Non ergo emit quis anticipato merces viliori pretio, ob dilationem rei tradendæ; sic enim per se estet *vsura implicita*, ut modo §. 7. num. 1. dictum est, nec ob commoditatem venditoris, sed propter utilitatem meritis, quæ utilitas nascitur occasionaliter ex commoditate, quam affert præsens pecunia cum mercium dilata configuratione, frequentes venditores afferendo. Ex hac eadē ratione fit, ut venditores rogent, propter prædictas suas necessitates, empiores, ut emant anticipato; at merces vtroneæ vilescent, adde difficultates & pericula, quæ non raro adsumt, & merito tunentur, nè suo tempore consignetur, vel nè sincera; quæ omnia diminuere pretium, nemo negat.

Illud adverte, ut non ad meram voluntatem, sed omnibus expensis prudentis arbitrio, juxta dicta pretium decernatur; secus erit merum furtum.

Hæc, quoad lanas; quoad cæteras merces, idem dicendum est, quia eadem in illis rationes militant. Solum nonnulli contendunt, easdem quidem rationes inventiri; quare putant, injustè minoris anticipato illud vendi, sed immerito; nam etiam in venditione anticipata frumenti adsumt plures venditores, vtroneæ merces, pericula & difficultates &c. In Sicilia adesse quamdam legem municipalem, quoad alias ejusmodi anticipatas vendiciones, fatemur, sed de illa mox fusè à numero 16.

I. *Delug. t. 2. de just. d. 26. sec. 8.*
n. 127.

8. Adverte denique, siue multum temporis, siue parum intercedat, inter contractum dictæ emptionis, & inter contignationem faciendam, semper debere esse constans idem pretium, prudentis arbitrio, ut diximus, ^m constitutum; nec potest, quando intercedit multum temporis, aliquid plus accipi. Ratio est, quia tunc clare illud plus acciperetur ob solam dilationem temporis, quæ est ipsam *vsura*. Exemplo rem clarissimam intelliges: Antonius emit mense Ianuarij lanam, vel frumentum, consignandum mense Augusti; at Cæsar emit mense Maii ejusdem anni eamdem lanam, vel frumentum, consignandum eodem mense Augusti. Dico, idem debere esse pretium pro vtraque emptione; ratio est jam dicta, quia si Antonius accipiet plus, est *vsurarium*, cum aliud titulum non adesse supponamus: & ex alia parte eadem merx eodem pretio valet, eodem illo tempore Augusti.

^m *Idem ib. n. 122.*

De contractu emptionis frumenti celebrato inter Massarium & mercatorem, anticipato pretio, in Sicilia & Apulia passim usurpato.

9. Massarium appellamus eum, qui à suis segetibus frumentum expectat, & ad huius similitudinem, etiam eos omnes, qui vinum, legumina, lina, sericum, & similes fructus collecturi sunt. Quoniam autem hi tempore hyemis pecunia ad colendos agros indigent,

digent, eas à mercatoribus, vel alijs,, busdam mensibus, seu diebus, inter
accipiunt, vendendo ijsdem res præ-,, ipsos emptores venditoresque consti-
dictas, suo tempore colligendas, eo-,, tutis, frumentum, legumina, vinum,
demque tempore consignandas, & qui-,, caseum, sericum &c. dantes ante
dem ante multos annos, ipfi contra-,, tempus, hoc est, antequam dicti fru-
hentes conveniebant de pretio, juxta-,, ctus ad maturitatem per venerint,
ea, quæ paulo ante dicta n. sunt: sed,, pecuniam massarijs, qui cum mag-
quoniam plures hinc exoriebantur,, no detimento se obligant, tot deter-
traudes, lata fuit lex, quæ cauit, ne ar-,, minatas earum rerum mensuras suo
bitratu contrahentium ejusmodi pre-,, tempore datus: secus, promit-
tum decerneretur, sed emptiones ejus-,, tunt, se soluturos pretium maius ea-
modi fierent eo pretio, seu taxa (quam,, rumdem rerum, quod illo anno ex-
metam appellamus) quæ post fru-,, vrget, ideo præcipimus, ne quis
ctuum collectionem à publico magi-,, vendere & emere prædicta, sub quo-
stratu statueretur, esto, possent emen-,, vis prætextu, præsumat anticipato
tes numerare massarijs anticipato pe-,, pretio, nisi per contractum massarij
cuniam in computum. Hæc meta,, ad mercatorem; hoc scilicet modo,
solet statui aliquanto minor, quam fit,, ut constituatur à qualibet Commu-
pretium currens, tempore messis, vel,, nitate post fructuum collectionem
certe statuitur juxta pretium infi-,, meta, & juxta hanc metam, & non
num, quod currit eo tempore: Id,, alio modo emptores, venditoresque
quod fit in favorem eorum, qui antici-,, expediant contractus de ejusmodi
pato pecuniari, vel alias res dederunt,, distractione fructuum celebratos &c.
in computum massario: nam propte-,, Prosequitur deinde pragmatica mo-
rea, qui hac negotiatione vtitur, dici-,, dum statuendi prædictam metam,
tur acquirere lucrum metæ. Non,, quam hic rescribere necesse non est.
nego, in favorem aliquando massario-,, Recolenda item hic pragmatica p. alia,
rum, ne ij propter multas eo anno ex-,, quæ propter nonnulla incommoda,
pensas, in colligendis frumentis factas,, quæ sequebantur, excepit oleum, ab
vel propter quid simile, plus nimio,, hoc modo vendendi ad metam, jubet-
aggraventur, metam non adeo mino-,, que pretio currenti debere illud om-
norem, ut dictum est constitui, cum,, nino vendi, nulla expectata futura ta-
mercatoribus tunc satis provisum ju-,, xxa, vel futura pretij determinatione.
dicetur, si illo lucro potiantur, quod
dicam mox n. 12, fine.

n. paulo ante à n. 2.

10. Pragmatica in latinum trans-,, lata hoc fere modo se o. habet. Cum
, plerique suæ conscientiæ rationem,, nequaquam habentes, emant certo
, pretio, vel pretio, quod curret qui-

*o Pragmat. Regni Sic. tem. 1. tit. 62.
prag. 4. p. Prag. n. 6. l. c.*

11. Formula autem hujus con-,, tractus Massarij ad mercatorem in hunc
fere modum vulgo celebrari solet in,, Sicilia. Titius nunc mense v. g.
, Ianuario vendit Caio mensuras se-,, xaginta frumenti, vel yini ordei &c.
FFF 2 antea

„I quas idem Titius se obligat consigna-
„turum eidem Caio tali determinato-
„die (pone exempli gratia 15. Augu-
„sti) non consignet, sed obligat ad re-
„sarcienda omnia, & singula damna,
„expensasque ad maius pretium, hoc
„est, se obligat soluturum, quanti dicta
„frumenta valebunt à tempore moræ
„in antea in toto anno sequenti : at-
„que id pro pretio, quod erit , juxta
„metam frumentis per Officiales so-
„litos statuendam. Prædictus autem
„Titius fatetur, de prædicto pretio , se
„habuisse à Caio vñcias nonaginta,
„hac communi conventione , ut pro-
„mulgata meta, consignatisque suo die
„frumentis, qui supplere debebit, sup-
„pleat alteri in frumento, vel in pecu-
„nia (intellige , respectiue , hoc est,
„Massarius in frumento, emptor in pe-
„cunia) : haec tenus formula. Ali-
quando ponitur in Massarij favorem,
ut ipse supplere, quod debet, possit, vel
in frumento, vel in pecunia.

12. His explicatis, certum sit, ejus-
modi contractum absolutè , nisi aliqua
inficiatur circumstantia extrinseca, li-
citum esse q. Ratio est, tum quia non
est præsumendum , prædictam prag-
maticam maturo latam consilio , esse
injustam, tum quia, cum hic non sit ni-
si contractus venditionis , & emptionis
sib legitimo pretio, deque rebus vulgo
venalibus, non appetet, vnde injustus
ex se censendus fit. Nam quamvis
mercator soleat aliquid per hujusmodi
emptionem lucrari, lucratur tam en-
stè, quia emit frumentum illo deter-
minato pretio metræ, quod communi-
ter est minus, quam sit illud, quo mer-
cator in sequenti hyeme deinde reven-
to, vel pecunia) adhuc is obligabitur

det: emere autem minoris , ut cariore
pretio vendas, illicitum non est.

q. Diana p. 1. tr. 3. ref. 16.

13. Illud hic video inquire posse, an
adhuc liceat Siculo , more aliorum,
hunc contractum celebrare, indepen-
denter à meta , hoc est, determinato
pretio, quod erit communiter tempore
consignationis, vel alio modo ex dictis
§. 7. à n. 2. ? cui quaestio respondeo,
præcisus omnibus fraudibus, in consci-
entia licere ; nam quamvis obstat præ-
dicta lex , in qua vocantur etiam rei
Notarij suam operam locantes contra-
hentibus aliter , quam ex dicta prag-
matica, tamen quia lex tota fundatur
in præsumptione fraudum & vñlra-
rum, videtur illa solum r esse pro foro
externo ; id enim ostendunt ea verba
pragmaticæ (suæ conscientiæ rationem
non habentes) & illa (nullo prætextu
præsumant) &c.

r. Diana p. 3. tr. 5. ref. 115.

An Massarius posset cogi ad dandum
frumentum ?

14. Iam vero multæ sunt circa
prædicta practicæ difficultates endan-
dæ. Prima difficultas : si consignare
frumentum (idem hic , & in conse-
quentibus difficultaribus intellige de
ceteris fructibus) posset suo die Massa-
rius, sed eius pretium dare vellet, pos-
setne mercator hoc recusare , & illum
cogere ad frumentum promissum con-
signandum ? respondeo, posse , quia
Massarius frumentum vendidit, immo-
tametsi in contractu illafuisset adscripta
clausula (Massarius soluet in frumen-
to, vel pecunia) adhuc is obligabitur
primo

primo loco ad frumentum; posito medio tempore ante dictam collectio-
nem, quod hic contractus sit mera fru-
menti venditio, (secus, esset purum
mutuum, vnde illicitum lucrum metæ
extorqueretur) sensus illius clausulæ
est ut soluat præsumptum in eo casu, quo
frumentum omnino desit.

15. Quando autem Massarius pre-
sumptum frumenti dat (id, quod consenti-
ente mercatore fieri per se solet, non
vero cogente, quia mercator non habet
jus, nisi ad rem sibi venditam, hoc est,
ad frumentum) quando, inquam, da-
bit præsumptum, dabitne illud, quod vul-
gariter currit tempore collectionis, quo
tempore frumentum erat consignan-
dum, an aliud, quod erit per metam?
respondeo, debere dari vulgariter cur-
rens in maiori parte temporis collec-
tionis, quamvis aliquanto carius sole-
at esse, quam quod ponitur per me-
tam. Ratio est, quia si mercator ha-
buerit frumentum sibi promissum, il-
lud tali pretio vulgari vendere potuif-
set; poterit ergo ille à Massario exige-
re, quantum sibi frumentum valui-
set eo tempore, quo culpa sua Massarius
non consignauit; hoc enim vocatur &
est lucrum præcipuum metæ, quod
lucrari potissimum intendunt merca-
tores; cum ergo sibi valuisset præsumptum
currens tempore collectionis, hoc sine
injustitia exigere poterit.

An rescindi possit hic contractus?

16. Secunda difficultas. Initio præ-
dicto contractu inter Massarium, &
mercátorem, multo ante collectionem
frumenti, v. g. mense Ianuarij, data
aliqua præsumptiæ parte, potestne in inter-

nem, v. g. mense Maij, mercator re-
cipere suam pecuniam à Massario, &
rescindere contractum, atque ob ejus
rescissionem aliquid lucri ab eodem
Massario exigere? respondeo, id debet
resolvi juxta aliorum contractuum re-
scissiones, ut nimis ille aliquid sol-
uat, in cuius gratiam suo juri cedit
alter: quare si in casu nostro rescissio
fiat, mercatorem petente, & in eius grati-
am, nihil poterit mercator exigere;

immo debet massario aliquid pru-
dentis arbitrio tradere, juxta id, quod
valet eius cessio. Quod si fiat, petente
massario, & in ejusdem gratiam, poterit
mercator aliquid sumere, immo &
damnum vel lucrum exigere, si quod
illi, juxta regulas generales traditas,
emergit, vel cessat, quia tanti valet ipsi
sui juris cessio; si denique fiat in vtri-
usque gratiam, nihil poterit lucri ab
alterutro exigi, quia vtrinque benefi-
cium compensatur.

*s contra, sed immrito videtur esse in
simili A7or p. 3. li. 10. c. 11. de cam-
bijs q. 3.*

Augmentum frumenti cuius est?

17. Tertia difficultas: augmen-
tum, quod solet facere frumentum in
horreo, cuius est, massario, an merca-
tores? respondeo, ejusmodi augmentum
à die collectionis eius, usque ad diem
præfixum in contractu, est massario,
postea erit mercatoris; ratio est, quia
illo die præfixo quo debet fieri, seu fit
consignatio, frumentum transit in do-
minium mercatoris, (est, metæ & ra-
tionum computatio facienda sit postea)

Fff 3

antea

antea vero est in dominio Massarij. Cum ergo res pro Domino crescat, ante illum diem frumentum crescat pro massario; post illum pro mercatore. Quod si mercator, quando rationabiliter timet, ne massarius distrahat alio frumentum, sibi illud, etiam auctoritate Iudicis sumit (quod ei ob securitatem suam tunc licite conceditur) seruare debet pro massario augmentum, quod, iudicio prudentis, deductis expensis, aestimatur esse à die, quo illud sumit, usque ad diem præfixum in contractu, quia hoc massarius est, ut diximus, non mercatoris.

An possit statuicerta quantitas frumenti?

18. Quarta difficultas: licet enim celebratur hic contraetus, determinando mensuras fructuum consignandas? id enim videtur reprehendere lex allatum. 19. Respondeo, illicite celebrari putant nonnulli, propter prædictam legem, adde, quia possent determinari v. gr. mille mensuræ, & solum anticipato dari decem, vel viginti aurei, prætextu pacti, quo, qui deinde debet supplere, supplebit; quod profecto verteretur in massarij damnum, qui

21. Dictum primum: qui pecunia non raro cogetur, in anno præfertim niam accipit à mercatore, vel alio, cauterili, frumentum querere tempore rens intentione vendendi frumentum, præfixo, ut promissas mensuras adæcum segetes non habeat, nec alia via, quæ. Verum quamvis eas non determinare, tamen si sine fraude sperat, celebrat contractum illictum prudenti iudicio videbantur adæquare pretium massario numeratum, non dat.

22. Inquires: mercator in hoc Quod si massario numeretur pauca casu accipiendo suo tempore lucrum metæ,

aliqua pecunia quantitas, solum in arham futuri pretij, quid erit injustitia, si ipse consentiat ad pretij dilationem? esto, aliquando mercator peccet contra charitatem, si inde valde massarius de pauperandus sit; ad legem responderi posset, eam fundari in præsumptione fraudum: si igitur fiat sine fallacijs, coram Deo non peccabitur.

An mercatori liceat pignus accipere?

19. Quinta difficultas: liceatne mercatori in suam securitatem pignus item, præter contractum, à massarijs exposcere? respondeo licet; quilibet enim jus habet negotiandi circa rem suā, maiore cautione, qua potest. t. l. Aꝝ or. 3. l. 10. de cambijs, 11. q. II.

An qui massarius non est, uti hoc contratu queat?

20. Sexta difficultas: is, qui massarius non est, potestne sine culpa similem contractum venditionis inter cum mercatore, vel etiam cum eo, qui mercator non est? respondeo tribus dictis.

21. Dictum primum: qui pecunia non raro cogetur, in anno præfertim niam accipit à mercatore, vel alio, cauterili, frumentum querere tempore rens intentione vendendi frumentum, præfixo, ut promissas mensuras adæcum segetes non habeat, nec alia via, quæ. Verum quamvis eas non determinare, tamen si sine fraude sperat, celebrat contractum illictum prudenti iudicio videbantur adæquare pretium massario numeratum, non dat.

22. Inquires: mercator in hoc Quod si massario numeretur pauca casu accipiendo suo tempore lucrum metæ,

nietæ, peccabitne contra justitiam, an solum contra charitatem, atque adeo sine obligatione restitutionis? respondeo, solum peccatorum contra charitatem, senserunt (si vera sunt, quæ à Patribus me antiquioribus accepi) omnes fere Siculi Theologi Societatis nostræ de hoc interrogati, & consulti à P. Ludovico Mafelli ea tempestate Provinciali, attuleruntque rationem, quia qui vendit frumentum, cogitans & sperans illud non dare, licet perius sit, tamen ex vi ejusmodi venditionis habet libertatem, ut si frumentum dare velit, possit, non ergo, quando massarius accipit pecuniam à mercatore, mutuo illam accipit, & consequenter mercator acquirens lucrum metæ, non acquirit pro puro mutuo.

23. Verum animus nulla ratione huic sententiæ acquiescit; siquidem esto, usura non adsit, propter dictam libertatem, aderit furtum contra justitiam, quia sine titulo mercator metæ lucrum acquires; titulus enim non aliud erat, ut hic supponimus, nisi emptio frumenti: cum hic ergo emptio nulla sit, nullus erit & titulus; & sicuti mercator boves emens à rustico, qui eos non habet, & deinde eidem eosdem locans pro certo pretio, ideo damnatur ^a de furto, quia nulla ibi intervenit emptio, sed fingitur, ita in casu nostro.

^a Fag. l. 5. de contr. c. 34. n. 9.

24. Quid, si mercator intendat emere frumentum, vendor autem vendere non intendat? respondeo, cum venditio & emptio communis consensu perficiatur, verus contractus hic non aderit: quare nisi mercator

curet, ut alter mutet animum, velitque frumentum vendere, lucrum metæ habere non potest: Excipe, nisi massarius fingendo venditionem, mercatorem decipiatur: tunc enim massarius mercatori lucrum metæ compensare debet: nam, ut alibi diximus ^x, qui in contractibus socium decipit, totum lucrum decepto resarcire debet, multo magis, si mercator ficto illi pecuniâ traditam, alteri non ficto tradidisset.

^x sup. lib. 3. a 3. §. 2. qui est. de doloso.

25. Quid contra, si massarius velit vendere frumentum, sed illud emere non intendat mercator? respondeo, tunc lucrum metæ mercator exigere non poterit, quia nulla est tunc emptio, quæ sola, ut hic supponimus, lucri acquirendi titulum afferebat.

26. Dictum secundum. Si is, qui massarius non est, licet segete careat, tamen vel sperat, vel saltem potest, peremptionem v. g. frumentum habere, vnde contrahat, cum vero animo illud vendendi, licet & justè se gerit. Ratio est, quia cuilibet jus est vendendi id, quod certo sperat se habiturum. lege Molinam ^a.

^a Diana p. 1. tr. 8. ref. 18. a Mol. t. 2. d. 350. si & Arag. q. 77. ar. 4.

27. Dictum tertium. Qui massarius non est, quique non est mercator, si ita contrahant, ut ad nihil attendant, an scilicet possit, an non possit haberi frumentum suo termino consignandum, contrahunt nihilominus animo faciendi, quod alias communiter facere vident, cum suo lucro, de injustitia non sunt ^b reprehendendi. Ratio est, quia hi bona fide, & tacite, in animo habent

habent implicitam intentionem vendendi & emendi frumentum; id enim est velle facere, quod alij communiter faciunt.

b Dian. p. r. tr. 8. ref. 16. cit. aliquos Theol. Soc. Iesu ab ipso consultos.

Quid debeat Massarius morosus?

28. Septima difficultas: si statuta die vendor frumentum consignare, vel pretium reddere negligat, ad quid ultra tenetur, praeter ipsum frumentum, vel eius vulgare pretium? videatur enim teneri ad solvendum mercatoris pretium summum, quod forte curret in toto anno sequenti, quia ita in contractu, ut vidimus n. 11. convenitum est. Respondeo, ad id non teneri: nam solum tenetur, juxta pretium tunc vulgariter currens, ut ex dictis n. 15. constat. Ratio est, quia ex nullo justo titulo potest dictum pretium summum exposci. Discurre per quatuor titulos, qui solent assignari: primus est ipse contractus venditionis & emptionis: at hic perfectus fuit sub pretio, seu, ut loquimur, sub lucro metæ, quo modo ergo ratione illius contractus, extorqueri potest pretium summum, quod forte futurum erit. Secundus est ipsum mercatoris officium, at supra vidimus, huius rationem jam habitam fuisse in imponendo pretio, seu meta; tertius ratione damni emergentis, vel lucri cessantis: at licet concedam ibi deberi, posito, quod mercator frumentum servasset, & vere summo pretio vendidisset, juxta conditiones supradictas, & dicendas inferius, cum de usura; tamen bb incer-

tum est, eum summo pretio venditum; præterea, ratissimè sic venderet, & nos hic loquimur vniuersaliter, & ex vi contractus, an debeatur illud summum pretium, non vero ex extrinseco damno alicuius particularis mercatoris: quartus denique titulus esse potest ipsum pactum, seu pena conventionalis incontractu apposita, ut vidimus num. 11. atque hic est titulus quem magis appareret hic adesse, non nemo contendit. Adhuc tamen facile respondeo: nam haec penæ conventionales in hoc regno prohibentur, exceptis quibusdam, quas vide apud Mutam c. Adde primo, irrationalib[em] esse penam adeo indeterminatam (pura ad maius pretium, quod esse poterit) posset enim esse admodum impropportionata ad delictum, ergo est omnino injusta. Adde secundo, esse valde probabile, ante Iudicis sententiam non teneri quampiam ad hac penas conventionales solvendas, ut habet idem Muta d, Sanchez e, Vasquez, nisi si quis soluturum ante sententiam expressis verbis se obligauerit, ut notauit Castropalaus g, ergo saltem ante sententiam Iudicis liber erit Massarius.

bb quando adest hec incertitudo, non posse certum pretium summum a mercatore exigi, docent in similis Less. Aitor Molin. Salon. Bona. alijq. cit. à Dian. l. c. Ref. 17. esto, posse, videatur concedi à Vasq. apud eund. Dian. ibid. c Marin Muta in comment. secunda consuetud. Sen. Panor. c. 18. d. Muta ib. §. vlt. e Sanchez. l. r. de matr. d. 37. n. 4. f. Vasq. p. 3. t. r. d. 173. c. 1. vid. Dian. t. 1. tr. 8. ref. 29. g Castrop. t. 1. tr. 3. d. 2. p. 3. legatur Dic. l. 2. de iust. tr. 10. d. 2. du. 12. n. 275. 29. Verges;

29. Vrges: cur ergo permittuntur ex poenæ poni de pacto in hoc contratu? respondeo, quia ejusmodi patrum sensum habere potest bonum, ut scilicet intelligatur, nunc deberi à massario maiorem valorem, quando, quia mercator seruasset atque vendidisset alio tempore, tantum damni (deductus expensis) ex dicti massarij mora, dictus mercator passus est.

30. Quod si quæras, cur hæ poenæ absolute prohibentur in Sicilia? respondeo, propter præsumptionem multarum fraudum. & ne per immoderatas poenas vexentur plus nimio contrahentes; nam ceterum pœnæ conventionales, quando sub legitimis conditionibus fiunt, ad securitatem mutui, vel rei emptæ, damnandæ ex se non sunt. ut nobiles authores hæ docent. Conditiones autem sunt hæ; prima, ut poena non imponatur in fraudem usuræ, sed ut creditor suum tuto habere queat, esto, desideret moram debitoris, ut per accidens ipse creditor lucrum inde ferat: secunda, ut sit moderata, habita ratione rei restituendæ, & culpe debitoris: tercia, ut debitor fuerit in notabili mora culpabiliter: fine culpa enim nemo est in conscientia ad poenam ullam condemnandus. Differre solutionem per 20. dies, communiter non esse notabilem moram, notant merito nonnulli: quarta, ut si partialiter sit satisfactum, remittatur & poenæ pars: quinta, ut nisi aliud exprimatur, non vrgeat obligatio in conscientia, nisi post sententiam judicis, ut ex probabili sententia modò notauiimus.

b. Mol. d. 317. Lef. l. 2. c. 20. d. 15. Med.

*q. 3. Dicast. l. 2. tr. 10. d. 2. num. 258.
Castropal. de just. com. 131.*

An renovari idem contractus possit?

31. Difficultas octaua. Si massarius, seu frumenti vendor tempore præfixo ad solutionem, neque frumentum habeat, neque pretium, quo mercatori valeat satisfacere, poteritne iterum contrahere cum eodem mercatore, & eidem vendere frumentum, consignandum in sequentis anni recollectione, eumdemque contractum toties renovare, quoties ipse massarius solvendo non est? poteritne pro frumento, quod nunc in secundo contractu emo, assignare pro pretio totam illam pecuniam, quam mihi debet massarius, ex vi prioris contractus, in quo includitur lucrum metæ? respondeo, vtrumque licet posse. Ratio prioris est, quia si primus contra etus fuit justus, erit & secundus, & tertius, & ceteri. Ratio posterioris est, quia sicuti debitor debet mihi sortem, sic & debet lucrum metæ; ergo sicuti cum sorte possim mihi emere frumentum, sic & potero cum lucro metæ, lucrum metæ dico, non vero pecuniam debitam ex poena, nec ex ejusdem poenæ interesse, quia poena non debetur, nisi accedente Iudicis sententia, ut dictum est i.

*i. l. Mol. fes. in summat. 2. tr. 12.
c. 23. n. 37.*

§. VIII.

*De quibusdam modis contractus
emptionis, & venditio-*

nis.

Ggg

An cre-